

Budapesten járt Danni Ayalon

Németh Zsolt külügyi államtitkár meghívására augusztus közepén háromnapos budapesti látogatásra érkezett az izraeli külügyminiszter-helyettes.

Danni Ayalon találkozott a kormány és a Külügyminisztérium képviselőivel, s a felek oktatási és kulturális egyezményt kötöttek, továbbá megbeszéléseket folytattak a kétoldalú kapcsolatokról és a palesztin helyzetről is. Ám mindezek előtt első útja a Dohány utcai zsinagógába vezetett. Majd a Mazsihisz és a BZSH vezetése vendégül látta a Carmel étteremben egy ebédre, amelyen megjelent Aliza Bin-Noun, Izrael Állam magyarországi nagykövete. Danni Ayalon beszámolt az izraeli aktualitásokról, Zoltai Gusztáv, körzetünk elnöke, a Mazsihisz és a BZSH ügyvezető igazgatója pedig a magyarországi zsidóság helyzetéről tájékoztatta a baráti hangulatú összejövetelen.

Lecsóparty szeptemberben

A Dohány utcai és a Bethlen téri körzet vezetői szeretettel meghívják a hittestvéreket az immár hagyományos lecsópartyra. Az idei összejövetelt szeptember 4-én 15 órától tartjuk a Bethlen téri zsinagóga hátsó udvarában, s ezúttal a Páva utcai körzet tagjai is velünk tartanak. Nem csak finom étel, de programok is várják az érdeklődőket. Klein Judit mellett Garai Róbert színművész gondoskodik a szórakozásról, s végül mindenki dalra fakadhat, hiszen lesz karaoke is.

Újévi vacsora

A Dohány utcai körzet vezetősége ezúton sok szeretettel meghívja Önöket Erev Rajs Hásónó alkalmával egy közös vacsorára. Tavaly nagy sikert aratott ez a kezdeményezés, s most is mindenkit szeretettel várnak szeptember 28-án este, az ima után a Síp utca 12. Disztermében. Az Alapítvány által támogatott vacsora ára 3500.- forint. A helyek korlátozott száma miatt, kérjük mielőbb jelentkezzenek Fülöp Ildinél / (06 1) 413-1515/, akik részt szeretnének venni ezen a közös estén.

Templomjegyek

Ezúton értesítjük Önöket, hogy augusztus 1-től már megválthatják templomjegyeiket (1000, illetve 1500 forintos áron) az őszi nagyünnepekre a Dohány utcai körzet irodájában (VII. Síp u. 12 I. emelet). Érdeklődni Fülöp Ildikónál lehet az ismert telefonszámon: (06 1) 413-1515.

Nyertések, megoldások

Előző számunkban a Zsidó Nyári Fesztivál szervezőivel közösen játékra invitáltuk Önöket. Rengeteg megfejtést kaptunk, sokan hibátlanul válaszoltak, míg néhányknál becsúsztott némi pontatlanság, így többen megelégedtek azzal, hogy Lajkó Félix szerepelt egy filmben, ám az nem róla szól. No de álljon itt a nyertések névsora, s ezúttal már nem csak a kérdéseket, de a helyes válaszokat is olvashatják.

Nyertések: Földes László, Haas Róbert, Liener Katalin, Liener Zsuzsa, Polnauer Márta, Sharon Asher, Szászvári Katalin, Vetula Eszter.

Kérdések/Válaszok:

Milyen rokoni kapcsolatban áll egymással az Adler Trio művészei, Dror Adler és Michal Adler-Gronich?

Apa és lánya

Melyik országban született Mauro Maur, a New York-i Metropolitan Fúvós Együttesének vezetője? *Olaszország*
Melyik híres magyar filmrendező készített filmet Lajkó

Félixről? *Jancsó Miklós: „Játssz Félix, játssz!”* címmel
Hányadik Zsidó Nyári Fesztivál lesz idén? *14.*
Mi a címe Palya Bea legutóbbi lemezének?
Én leszek a játékszerező
Mi a foglalkozása Miklósa Erika férjének?
Schiffer Miklós, divattervező
Hány szólistával lép fel a Budapest Bár a Zsidó Nyári Fesztiválon? *Kilenc*
Melyik országból érkezik az Idan Raichel Project? *Izrael*
Mikor és hol alakult a Vujicsics Együttes? *1974, Pomáz*

A DOHÁNY UTCAI TEMPLOMKÖRZET NAGYÜNNEPI IMARENDJE AZ 5772. ZSINAGÓGAI ESZTENDŐRE

ב"ה

Rajs Hásónó I. este	2011. szept. 28.	18.12
Rajs Hásónó I. reggel	2011. szept. 29.	9.00
Rajs Hásónó II. este	2011. szept. 29.	18.00
Rajs Hásónó II. reggel	2011. szept. 30.	9.00
Sábász Súvó este	2011. szept. 30.	18.00
Sábász Súvó reggel	2011. okt. 1.	9.30
Erev Jajm Kippur reggel	2011. okt. 7.	7.00
Erev Jajm Kippur Mincha	2011. okt. 7.	13.00
Kol Nidré	2011. okt. 7.	17.54
Jajm Kippur reggel	2011. okt. 8.	8.30
Jajm Kippur Mázkir	2011. okt. 8.	Kb. 12.00
Jajm Kippur-i böjt vége	2011. okt. 8.	18.56

Szukkajsz I. este	2011. okt. 12.	18.00
Szukkajsz I. reggel	2011. okt. 13.	9.00
Szukkajsz II este	2011. okt. 13.	18.00
Szukkajsz II. reggel	2011. okt. 14.	9.00
Hajsánó Rábbó reggel	2011. okt. 19.	7.30
Smini Áceresz este	2011. okt. 19.	18.00
Smini Áceresz reggel	2011. okt. 20.	9.00
Smini Áceresz Mázkir	2011. okt. 20.	Kb. 10.30
Szimchász Tajró este	2011. okt. 20.	18.00
Szimchász Tajró reggel	2011. okt. 21.	9.00
Sábász Börésisz este	2011. okt. 21.	18.00
Sábász Börésisz reggel	2011. okt. 22.	9.30

Minden kedves testvérünknek békés, áldásos esztendőt kívánunk!!!!

לשנה טובה תכתבו

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Sharon Asher, a Blogger Séf ajánlata

A Sziget vendégei (6. oldal)

A Dohány arcai (Veres úr)

Családkutató központ (4. oldal)

Vendégünk volt Szita Szabolcs (5. oldal)

Naptár a Holt-tengeri tekercsek között

A számos felfedezésre vezető Holt-tengeri tekercsek újabb rejtélyére derült fény. Most Helen Jacobus a 4Q318 számon nyilvántartott és az Izraeli Régiségügyi Hivatalban tartott, kétezer évvel ezelőtt lejegyzett tekercs kapcsán megdöbbentő felfedezésre jutott. A Manchesteri Egyetem kutatója szerint az egy olyan naptárt rejt, amely révén napjainkban is kiszámítható a Hold állása a zsidó kalendárium alapján, így az izraelita naptár előfutárának is tekinthető. Jacobus szerint az arámi nyelvre lefordított babiloni hónapnevek megegyeznek a zsidó kalendárium hónapjainak elnevezésével. A felfedezés segítheti a zsidó naptár történetének, valamint az ősi kalendáriumoknak, asztrológiának és asztronómiának megértését.

Százezer dolláros csekk a Siratófalban

Egy 22 éves hívő a jeruzsálemi Siratófalnál imádkozott, amikor egy repedésében szokatlan papírdarabra lett figyelmes és kihúzta azt. Az angol nyelven kitöltött, százezer dolláros (19 millió forint) csekk címzettje „A szent Siratófal” volt. A férfi most maga akarja kiváltani a pénzt. Az I.tennek szóló, cetlikre írt kéréseket évente egyszer összegyűjtik, és az üzeneteket egy szent helyen elássák. Smuel Rabinovics, a Siratófal rab-bija szerint illetlenség elolvasni a papírokra írt üzeneteket, mi több ez istenkáromlás és a Siratófal megbecstelenítése. A csekket megtaláló férfi közben felvette a kapcsolatot egy ügyvéddel, mert per lehet közte és a Siratófal gondnoksága között. Az egyik munkatárs elmondta, vizsgálják az ügy részleteit.

Röc
Jelentése: „lásd”. Áldás, vagy átok vár a népre, attól függően miként cselekszik. Az áldást kapja, ha megtartja az Ö.való parancsolatait, ám ha nem veszi figyelembe a Mózes által tolmácsolt útmutatót,

akkor a büntetés, az átok lesz a sorsa. A választás szabad, de célszerű nyilván az élet mellett dönteni. Ez utóbbi szavak a Tóra egyik legfontosabb gondolatát fejezik ki. Fizikailag az Ígéret földjén az áldást a Gerizim hegye, az átkot az Ébál hegye szemlélteti. Itt olvashatunk arról, hogy a tiszta áldozatok bemutatását a megjelölt helyen megfelelő időben kell megtenni. A Káánán elfoglalása után majd

Mózes utolsó útmutatásai

Dr. Frölich Róbert rovata

Szentélyt kell építeni az Ö.valónak, míg a bálványokat el kell pusztítani. „Ne tegyétek így az Ö.valóval”. Ebből bölcseink azt a következtetést vonták le, hogy a M.ható nevét nem szabad letörölni. Ezért a megrongálódott tekerceseket, szentiratokat összegyűjtötték, és a naptól elzárták egy helyre. Az ilyen zárt iratot genizának nevezték. Legismertebb a kai-

Sajftim

Jelentése „bírá”. Fontos a törvények betartása, betartatása, ezért „rendőröket” és bírakat kell választani, illetve az államigazgatás kialakításáról is szól. Kiemeli, hogy aki a nép között él, az tud igazságos döntést hozni. A király kötelessége, felelőssége is fontos: ne legyen túl gazdag, és ne akarjon visszatérni Egyiptomba, a rabság országába.

nak; ha egy férj alaptalanul vádolja feleségét hűtlenséggel, de a nemi erőszakról is stb. S megtudhatjuk, kikkel nem házasodhatnak a zsidók. Itt szerepel a jibum, azaz „levírátus”: ekkor a gyermek nélkül elhunyt férfi fivére elveszi az özvegyet, illetve a chálícá (a saru lehú-zása), ha a felek nem akarják a házasságot. Egyéb polgári jogi előírásokról is szó esik, így a szökött rabszolga kiszolgáltatásának tilalma, a munkások időben való kifizetése, az adósokkal való tisztességes bánásmód.

Ki Szóváj

Jelentése: „midőn bemégy”. Kánaán országába, akkor a föld zsen-géjéből ünnep mellett kell vinni egy „kosárral” a Szentélybe. Valójában a hét kiemelt növény (búza, árpa, szőlő, füge, gránátalma, olajfa, és méz) tizedét adták át a papnak. A szidra áldásokat és átkokat is tartalmaz. Hosszú felsorolás olvasható a retorziókról, s az intelmekről. A hetiszakaszbán kiemelt szerepet kap a kiválasztottság, amely nem a hadsereg erejét, a nép számbeli nagyságát jelenti, hanem a törvényeket, a szellemi értékeket. („Mert ki olyan nagy nép, kinek ilyen igazságos törvényei vannak, mint ez a Tóra”).

Nicóvím-Vájélech

Nicóvím jelentése: „itt álltok”, míg a másik szidra, a Vájélech jelentése: „és ment”. Mindkét szakasz leírja, hogy Mózes összehívott mindenkit, a felnőtteket, gyerekeket és egy utolsó figyelmeztetést intézett a néphez, hogy maradjon hű I.tenhez és Tórájához. Mózes felvillantja a megtérés lehetőségét. Mózes figyelmeztet arra, ha elhagyják az Ö.valót, akkor Ő is elhagyja őket, s az ország is kiürül. De hozzát teszi, idővel ismét egybe-gyűjti a népet I.ten, amely visszatérhet majd. Végül Mózes egyenként meglátogatja a törzseket és elbúcsúzik. Ki-jelenti, hamarosan meghal. Előtte még befejezi a Tóra leírását és átadja a Tórát a kohanitáknak, hogy helyezték azt el a Frigyládjában, a Kótáblák mellé.

Ki Szécé

Jelentése: „midőn kivonulsz” - a harcmezőre. Ebben a szakaszbán 74 parancsolat olvasható, azaz a Tórában szereplő (613) több mint tizede. Ezek közé tartoznak a szép fogolynőre, az elsőszülöttek örökösödési jogaira, a halottak eltemetése és méltóságára, az elveszett tárgyak visszaszolgáltatására vonatkozó törvények is. Ebben a részben a házassággal, a „hálószobával” kapcsolatos szabályokat és büntetéseket is megismerhetjük. Mi az eljárás házasságtörés esetén, ha egy hajadont elcsábíta-

Sport | 7 ★

Teniszező győzelem az Eb-n

Egy arany-, egy ezüst- és egy bronzéremmel zárt az idei Maccabi Európa-bajnokságon a magyar küldöttség Bécsben, július közepén. A viadalon majd kétezer sportoló vett részt, de nem csak kontinensünkről, hanem sokan érkeztek a tengerentúlról is.

Az idei, bécsi Maccabi Eb-n tizen-hét sportágban mérhették össze tudásukat junior, open és senior kategóriákban a zsidó sportolók. A magyar Maccabi VAC versenyzői a következő sportágakban álltak rajthoz: asztalitenisz, bridzs, golf, lab-

cabi Vívó és Atlétikai Club tavaly megválasztott új vezetésének. Az egyesület új elnöke, a korábban a honi NBI-ben, s Izraelben is kosarazó Jusztin Ádám lett. Ádám korábban részt vett több Világjátékokon, míg 1995-ben,

A magyar küldöttség

darúgás, sportlövészet, tenisz és vívás. A fenti hét mellett az alábbi további tízben mérhették össze tudásukat a résztvevők: bowling, fut-sal, gyeplabda, kosárlabda, röplabda, sakk, squash, strandröplabda, tollaslabda és úszás. Viszont sem karate-, sem ökölvívó-, de tornaversenyekeket sem rendeztek, számunkra mindhárom hiánya szomorú, hiszen karatézóink vagy tornászaink rendre több éremmel, köztük aranyakkal tértek haza a Világjátékokról is. Ez az esemény volt az első megmérettetése a Mac-

Amszterdamban tagja volt a Mac-cabi EB-n győztes csapatnak. – Küldöttségünk negyvenöt főből állt, illetve a megnyitó napján velünk tartott Zoltai Gusztáv, a hit-köztség részéről, illetve Szekeres Pál, sportért felelős helyettes államtitkár is. S ha nem is szerepelt a saktornán, de küldöttségünket erősítette Polgár Judit is, aki többtáblás szimultán adott – kezdte értékelését Ádám. – A megnyitót Bécs fő-terén tartották, több osztrák politikus, illetve ismert ember is megjelent. A színpad körül nézőte-ret állítottak fel, s ezek váltották meg a 100 eurós belépőt. A már in-gyenesen megtekinthető versenyeket is rengeteg érdeklődő figyelte. Harminchét országból majd kétezer sportoló állt rajthoz. Szokás szerint több Európán kívüli országot is meghívtak, így Ausztrália, Brazília, Egyesült Államok, Mexikó, de Guinea is képviseltette magát. Az éremtáblázaton az amerikaiak végeztek az első helyen, viszont az iz-raeliek csak az ötödik helyen zártak. A korábbi Világjátékok és Eb-k alapján a legnagyobb megle-petést a hazaiak okozták, hiszen negyedik legtöbb aranyat gyűjtötték, viszont az összes érmeke számát tekintve a jenkek mögött, az angolo-

Bajnokaink a dobogó közepén

kat és a németeket megelőzve a másodikkok lettek. Kilenc küldöttség nem jutott éremhez, míg mi a középmezőnyben végeztünk úgy, hogy minden medálból egyet szereztünk. A teniszezőknél a 35 éven felüliek között a Ferenczfalvi Kál-mán, Kőhalmi Péter páros játszma-vesztesség nélkül nyert aranyérmet, Kőhalmi egyesben a második hely-en végzett. Míg az asztalitenisze-

zőknél a Fodor Róbert, Temes Péter kettős bronzérmet szerzett. Péterről nem árt tudni, hogy korábban a ma-gyar asztalitenisz válogatott szövetségi kapitánya is volt. Már előre nézve, a következő nagy versenyt, az izraeli Maccabi Világ-játékokat szokás szerint az olimpiát követő évben, két év múlva, 2013-ban rendezik.

(schiller)

Várszegi kiszállt az MTK-ból

Az előző szezonban kiesett, így most az NBII-ben szerepel az MTK, amely győzelemmel kezdte az idei labdarúgó bajnokságot. A kék-fehérek Tischler Patrik góljával 1-0-ra verték a Budaörs együttesét. A másodosztály mellett más változás is történt a Hungária körúton: Várszegi Gábor 16 év után új tulajdonosoknak adta át a magyar labdarúgás második legeredményesebb együttesét. Az üzletember annak idején szintén egy kiesést követően – Sándor Károly, azaz a népszerű Csikar kérésére - vette meg a tulajdonjogot, s most szintén egy búcsút követően, egyelőre egy jelképes össze-gért adta át azt. A 16 év alatt 4 magyar bajnoki címet, 3 Magyar Kupát és 2 Szuperkupát nyert az MTK. Ez volt a klubtörténet második legsikeresebb korszaka a korai aranykor (1904 és 1925 között 12 aranyérem, hat MK-győzelem) után.

Szeptember 5-én jelenik meg
A Dohány utcai templomkörzet
5772. évi falinaptára

Megvásárolható:
Körzet iroda: 1075.Budapest, Síp u. 12 -Fülöp Ildikó
Talmud-Tóra: 1075. Budapest, Wesselényi u. 7 - Gáti Péter

I M A R E N D

Hétköznapi: 7.³⁰-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 18.⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában (Bp. VII. Wesselényi u. 7).

Az esti ima előtt fél órával sakkal, kártyával, kávéval és teával várjuk híveinket!

Péntek esti ima: 18.⁰⁰-kor a Dohány Zsinagógában.

Szombat reggeli ima a Dohány Zsinagógában: Sachrisz: 9.³⁰

Tóraolvasás: 10.⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10.⁴⁵

A péntek esti kiddust a Hevesi Sándor teremben tartjuk, míg a szombat délutáni sálesüdeszt továbbra is a Talmud-Tórában.

www.dohany-zsinagoga.hu

Időutazás a Wesselényi utcai Családfakutató központban

Marek Halter, Ábrahám emlékezete című könyvében a második Szentély pusztulása után az írrok Ábrahám egy pergamentekercset hagy utódaira. E tekercsből megismerhetjük a család következő majd kétezer évét. Zárásként az elbeszélő nagyapja egy német tankra veti magát gránátokkal a kezében, a varsói gettóban. Ha kétezer évet nem is mehetünk vissza az időben, de jó kétszázat igen, hogy felkutatassuk őseinket, és ebben segíthet, a Goldmark-terem épületében, a Wesselényi utca 7-ben létrehozott Családkutató Központ.

Vélhetően sokan vagyunk kíváncsiak családunk múltjára, bár nem remélünk nemesi címet, és nem akarjuk visszavezetni a családfánkat Árpádig, Kohnig, de kutatnánk, kik, és esetleg mik voltak eleink. Sok turistát nem csak a magyarországi zsidók története, de a magyar gyökerek is érdeklik. Nos, a Családkutató központban hozzáférhetőek a történeti források, amelyek ehhez szükségesek. A tájékozódáshoz szakszerű segítséget adnak a központ több nyelven beszélő munkatársai. Dancz Vera és Szakonyi Janka beszélt az eddigi tapasztalatokról, illetve arról mi szükséges ahhoz, hogy sikeres legyen a keresés. – Bő két hónapja nyitott a központ és már sok százan érdeklődtek személyesen, telefonon, vagy éppen emailben. Napról-napra egyre többen jelentkeznek, hogy szeretnék megismerni családjuk múltját. Eddig a megkeresések javarészt külföldön élő magyartól érkeztek.

A turisták idetévednek az utcáról, vagy miközben meglátogatják a zsinagógát, a múzeumot, a Goldmark-termet. Sajnos rengetegen túl kevés adattal rendelkeznek ahhoz, hogy eredményes legyen a kutatás, persze akadnak, akik születési-, vagy halálozási dátum, hely, esetleg házassági időpont ismeretével érkeznek. Ezek mind-mind hasznosak számunkra. Nemrég egy amerikai házaspár jött kisebb doszsiényi adattal, és a mádi anyakönyvek között eltöltött két óra alatt megtalálták a dédnagymama születési anyakönyvét is. De voltak itt Izraelből, Dél-Amerikából, így Argentínából, Braziliából, és persze európaiak, franciák, németek, spanyolok. Mindenki kedves és hálás, akinek kicsit is tudtunk segíteni. Néhány hete már az itthoniak is kezdik felfedezni ezt a lehetőséget, bár egyelőre még jórészt telefonon. – *Meddig tudunk visszamenni az időben? illetve hol lehet böngészni?*

– Bár csak 1895-től kötelező a polgári anyakönyvezés, nagy általánosságban 1850-ig vannak könyveink, de például Tinnye esetében 1769-es, míg Izsáknál 1796-es születési anyakönyv is van a birtokunkban. A vidéki zsidósággal kapcsolatban sok minden megtalálható már nálunk könyv, vagy mikrofilm formájában, de csak a mai Magyarország területéről. A családkutatás összetett és hosszú folyamat, amely során az érdeklődőnek

nagy valószínűséggel az Országos-, vagy a Fővárosi Levéltárat is fel kell keresnie. Természetesen a célunk az, hogy minden szükséges információ elérhető legyen nálunk - amelyhez folyamatosan egyre több anyagot kapunk és veszünk. Nemrég valaki küldött egy dobozt, tele csodás rajzokkal, amelyeket Pápai Elemér családfakutató készített a 30-as években. A rajzok a megrendelő családfáját mutatják be egy személyre szóló kis ábrával. *(sch)*

Jó tudni

Korábban a Magyar Zsidó Levéltárat keresték fel az érdeklődők a hasonló kérésekkel, most már a Családkutató Központ munkatársai segítik a családjuk múltját megismerni kívánókat. A központ nyitva tartása: H-CS 10-17, míg pénteken 10-15. Emailben a family@milev.hu lehet időpontot egyeztetni, illetve a www.milev.hu honlapon is sok hasznos információ található. Jegyárak: napijegy/kutatóterv készítése: 1000.-, havi: 3000.-, féléves: 15.000.-, míg az éves: 30.000 forint.

Negyven évig egy munkahelyen

A személyes kapcsolat mellett, sokakról csak annyit tudunk, hogy évek óta rendre megjelenik a Dohány utcai zsinagógában. Tudjuk, hogy ismeretlen ismerőseink hol foglalnak helyet a Hősök templomában, vagy éppen a Dohányban, de többet nem. Sorozatunkban már hónapok óta ezen igyekszünk változtatni, s időről-időre bemutatunk valakit a régi „bútordarabok” közül. A „Doktor úr” (dr. Zallel János) mellett ül rendre „a Veres úr”, azaz Veres György.

– Immár 81 éves vagyok, ebből ki számítható, hogy 1930-ban születtem Debrecenben, ahol 18 éves koromig éltem – kezdte Veres úr. – Szülővárosomban jártam a zsidó gimnáziumba, s itt komoly zsidó tudást és szellemiséget kaptam. Igaz, otthon is kóser háztartást vezettek szüleim és rendszeresen jártunk zsinagógába. A szegedi és a szolnoki zsidókhoz hasonlóan nekünk is szerencsénk volt Debrecenben, mert a vonatok többsége nem Auschwitzba, hanem Ausztriába ment. Így a teljes családom, szüleim és nővérem is életben maradt, és a város zsidóságának majd két-

egy lányunk, mára pedig a 19 éves lányunokánk a szemünk fénye. Veres úr beszélt arról, hogy 1965-től volt tagja a Rumbach zsinagóga közösségének, amelyet Goitein Emil és dr. Kéri Lajos vezettek. Amikor ők eltávoztak, a kile felkérte a körzet vezetésére, s ezt három évig (1997-2000) látta el. Hozzátette, idővel fokozatosan kevesebben jártak oda, illetve fokozatosan kihalt az a generáció, amelynek az volt az „otthona”. – Az utolsó években sokan tettek azért, hogy ameddig lehet, létezzen a Rumbach, s külön ki kell emelnem Frölich főrabbi segítségét. Bár a két körzet mindig is remek viszonyt ápol, de talán neki is köszönhető, hogy aztán 2000-ben a Dohányt választottam. Itt kifejezetten jó a kapcsolatom Schweitzer professzorral, s rendszeres résztvevője vagyok a kétheti kidusainak.

Jól érzem magam a Dohányban, megszerettem ezt a közösséget, s azt tapasztalom, hogy engem is megbecsülnek itt. Mára én lettem a kile egyik doyenje...

(S. Zs.)

A Káddissal I.tent magasztaljuk

A vallással, imákkal kapcsolatos érdekességekre keressük a választ ebben a rovatban. Napi imáink során többször is elmondjuk a Káddist, sőt a Dohány zsinagógában az a szokás, hogy a péntek esti i.tentiszteletet ennek az imának a közös elmondásával zárjuk. De miről is szól a Káddis, ki és miként mondhatja el – erről beszél ezúttal Dr. Frölich Róbert.

A rabbi válaszol

– A Káddis a gyászolók imája az elterjedt nézet szerint, miközben egyetlen szó sincs benne a halálról, a gyászról – kezdte főrabbinak. – Valójában ez egy I.tent magasztaló szöveg. Azért lett a gyászolók imája, mert ezzel a szeretett elvesztő belenyugszik I.ten akaratába. A Káddisnak több fajtáját ismerjük: ilyen a fél Káddis; az egész Káddis, a Káddis Tiszkábel; a rabbik kádisa, a Káddis DiRábonon; az árvák Káddisa, a Káddis

Jószajm, amelyet az elhunyt emlékére mondanak, illetve egyet csak a temetés után. A fél és egész Káddis az i.tentisztelet különböző részeit tagolja, miként a központozás a mondatot. A Káddis DiRábonont halachikus, vagy aggadikus tanulmányok után mondják. Fontos, hogy Káddis csak minjenben mondható, azaz otthon, egyedül nem. Akinek még élnek a szülei az csak a válaszokat mondja (jöhé sömé rábó..., omen és brich hu).

Szita Szabolcs beszélt az Emlékközpont sokrétű fejlesztéséről

A tikkasztó hőség ellenére szinte telt ház fogadta Dohány utcai templomkörzet rendezvényén Szita Szabolcsot, a Síp utca Dísztermében. A Holokauszt Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény (HDKE), megbízott igazgatója az intézmény feladatairól, terveiről beszélt az érdeklődőknek

A Holokauszt felmérhetetlen veszteségeket okozott emberéletben és szellemiekben, éppen ezért ki kell vonni a napi politika alól. Sajnos ez nem könnyű, mert az aktualitások rendre felülírják – kezdte előadását Szita Szabolcs, a „Holokauszt Múzeum” megbízott igazgatója. Elmondta, a budapesti emlékhely a kollektív gyász, az áldozatokkal való együttérzés színhelye, egyben állandó és méltó megjelenítése. S munkatársaival mindent megtesz azért, hogy Magyarország polgárai megismerjék a tragédiát, annak okait, s következményeit. És ne felejtsen senki! Ez kiemelten fontos, amikor ismét bekerült a közbeszédbe a durvaság, a gyűlölet, a kirekesztés és az antiszemitizmus. Az idők 1945-ben azt remélték, azt hitték vége a borzalmaknak, s talán emiatt kapta a zsidóság lapja az „Új Élet” nevet, de most újra hallani a régi hangokat... Vendégünk kiemelte az új generáció bevonásának fontosságát, a kor szellemének megfelelően ezért digitalizálni kell a dokumentumokat, meg kell jelenni az interneten. Ezek mind segítik a fiatalok megszólítását, miként az érdekes iskolai előadások. Képzett tanárok nélkül ezt nehéz megtenni. Az ő segítségükkel lehet elérni, hogy a Holokauszt-emléknap ne váljon rutinná, és ne

mindig ugyanazt az előadást hallják a diákok. Olykor érdemes sétát tenni a zsidónegyed utcáiban, vagy megmutatni, hol voltak a zsidó üzletek, máskor filmet is nézhetnek a tanulók. Rengeteg vizuális segédanyagra van szükség az oktatási programban. Nagyszerű eredményt lehet elérni, ha fiatalok tartanak előadást egymásnak. Egyrészt jobban fel tudják kelteni a társak figyelmét, másrészt, közöttük lényegesen kevesebb lesz a kirekesztő. Nem elég csupán Budapestben megjeleni, ezért vidéki központokat kell létrehozni, a tervek szerint Győr, Szeged, Miskolc és még több város is bekapcsolódhat a munkába. S nem szabad megállni még itt sem, fel kell keresni a határon túli magyarokat, mert kevesen maradtak, akik átérték a borzalmakat és egyre nagyobb a felejtés. Szita Szabolcs a deportálásokban fontos szerephez jutó Józsefvárosi pályaudvaron kiemelt emlékhelyet hozna létre, s ez ügyben tárgyalásokat kell kezdeni a MÁV-val. Dokumentumok, számítógépes adatbázis állhatna a látogatók rendelkezésére. A Salgótarjáni úti temetőben tett séta során megismerhetnék a magyar kultúra, sport stb. zsidó származású nagyjait. Vendégünk kitért arra, hogy az állandó és az időszakos kiállításokon

túl bizonyos részterületek kutatása, illetve bemutatása (zsidótörvények, visszatérés, kárpótlás stb.) a jövő fontos célja. Kiemelt a gyűjteményi munka is, hogy minél több saját irata legyen az Emlékközpontnak. Továbbá szoros kapcsolatot ápolna a különböző izraeli intézményekkel, mint Jad Vásem, Cfát, vagy a magyar klubok, miként az európai szervezetekkel is, így a Wiesenthal-központtal dokumentumcserével és sok egyébvel segíthetik egymás munkáját. A professzor kiemelte jelentős feladat a hősök felkutatása, a Világ

Igazának megismertetése. Erre jó alkalom lesz jövőre, Raoul Wallenberg születésének centenáriuma. Több kiemelkedő eseményt kell szervezni, de fontos a nemzetközi megjelenés is. A svédek és az amerikaiak már jelezték, hogy részt vennének egyes programokban. A Wallenbergre emlékezés indulhat január 17-től, elhurcolása napjától, augusztus 4-ig, születésének 100. évfordulójáig tarthatna. A félévig tartó programsorozat része lehet egy verseny, vagy éppen a Wallenberg szervezetek világtalálkozója és még sok esemény.

Rockméreg a Szigeten

A „mi” fesztiválunk, a Zsidó Nyári Fesztivál a napokban kezdődik, míg (Közép)-Európa egyik legnagyobb fesztiválja nemrég fejeződött be. A Szigeten ugyan csak egy izraeli fellépőt láthattak, viszont igen sok fiatal érkezett Izraelből szórakozni a rendezvényre.

Terry Poison Izrael legismertebb rocktrónika bandája. Az öttagú formáció, gyerekkora óta a sample-ek, riffek, beatek és az analóg szintihangok rabja. Mindezek mellett a divat a csapat színpadélya, egy Tel Aviv-i stylist is segíti a bandát, kinek munkája a Terry Poison jellegzetes, színes, rafináltan kidolgozott és extravagáns imidzsén is látható. Noga Netzer újságíró és Louise Kahn énekesnő 2003-ban találkozott egymással. Ketten a Cherry Poison néven bejegyzett feminista punkduót alkottak, mielőtt megismerkedtek volna Idan „Bruno” Grife-fal, aki hozta magával Sivan „Petite” Mellert is a Terry Poisonba. Noga Netzer 2005-ben hagyta ott a zenekart és a helyére érkezett az egykori modell, Gili Sa’ar, aki nem-

csak a pózolóshoz ért, hanem baszszusgítározik is. A felállás pár évvel később véglegesült, amikor Anna Landesman is bekapcsolódott. A Terry Poison így, több mint ötezer ember előtt mutatta meg magát a Rock en Seine fesztiválon 2007-ben, két évvel később pedig már a Depeche Mode első izraeli koncertjének előzenekaraként lépett fel. Az együttes, - amelyet neveztek már a popzene Quentin Tarantinójának, - munkáit a francia Ekleroshock kiadója adja ki. Emellett remixeket is készítenek; nemrég a Ministry of Sound egyik nagyszabású kiadványára is felkerültek. A nulladik napon lépett fel a klezmer zenét játszó amerikai Klezmatics együttes, amelyet a koncert után Kulturális diplomáciáért díjjal tün-

tetett ki hazája nagykövete. A szívnünknek kedves, régi hazai kedvenc is tarolt a Szigeten – szokás szerint. Korda György és Balázs Klári az elmúlt évek hagyományaihoz híven újra megtöltötték azt a sátrat, amelyben színpadra léptek. Az első pár alkalommal talán még az „annyira ciki, hogy már jó” elv okán is tolongtak az ifjak Gyuri bácsiék koncertjén, mára viszont sokak számára kötelező programot jelent, hogy meghallgassák a Lady Carneval-t, a Mamma Maria-t, és azokat dalokat, melyekre még szüleik, nagyszüleik

buliztak. Tizenéves lányok, tuc-tuc „zene” rajongók, vad rockerek énekelték, tombolták most is lelkesen a régi slágereket, miközben mosolyogtak, s egymást átkarolva táncoltak. No és mint minden évben, idén is ütemesen skandálták a fiatalok a követelésüket, hogy a következő évben hol lépjenek fel: „Nagyszínpad”. Tény, eddig még nem sikerült akkora sátrat felállítani, amelybe befértek volna az érdeklődők, rendre több tucatnyian kiszorulnak. Gyuri bácsi, Klárika, Veletek jövőre ugyanott!

(sch)

A Blogger Séf ajánlata

www.izrael-kulturaja.blogspot.com

Sharon Asher

A receptek 6 személyre szólnak »

Nyári kukorica leves

Hozzávalók: 2 szál póréhagyma, 1 csokor petrezselyem, 1 csokor snidling, 2 dkg margarin, 30 dkg mélyhűtött kukorica, 2 evőkanál liszt, 2 dl tejföl (12 %-os), só ízlés szerint

Elkészítés:

A póréhagymát megmossuk, felkarikázzuk. A petrezselymet és a snidlinget leöblítjük, apróra vágjuk. A margarint felforrósítjuk, megpároljuk benne a pórért és a petrezselyem felét. Kissé megsózzuk, felengedjük 20 dl vízzel, és felforraljuk. Ha felforrt, beletesszük a kukoricát, és puhára főzzük. A lisztet elkeverjük a tejföllel, behabargatjuk a levest, 5 percig forraljuk, és a tetejét a snidlinggel és zöldpetrezselyemmel megszórva tálaljuk.

Vegetáriánus lasagne

Hozzávalók: Hozzávalók: 400 g mexikói zöldségkeverék, 9 db lasagne lap (150g), 2 nagy fej hagyma, 1 dl tej, 2 evőkanál olaj, 2 evőkanál liszt, 2 dl paradicsompüré, olasz fűszerkeverék, só, 30 dkg reszelt sajt

Elkészítés:

Felkockázzuk a hagymát, kevés olajon megdinszteljük, hozzáadjuk a zöldségkeveréket és egy kis vizet, sózzuk, fűszerezzük, és fedő alatt addig pároljuk, míg a zöldség megpuhul. Felöntjük paradicsompürével. Két evőkanál olajon megpirítunk két evőkanál lisztet és tejet adunk hozzá, a kész besamelmártást ráborítjuk a paradicsomos ragunkra. Forrásban lévő bő vízben 6 percig előfőzzük a 9 lasagne lapot. Olajozott tepsiben alulra rakunk 3 lapot, rá a mártás egy részét, megint lapokat és így tovább. Tetejére reszelt sajtot hintünk, előmelegített sütőben kb. 15-20 perc alatt pirosra sütjük.

Egyszerű sárgadinnye fagyalt

Hozzávalók:

Hozzávalók: 2 dl tej, 2 dl tejszín, 50 dkg kimagazott és meghámozott sárgadinnye, 3-4 evőkanál méz, 1 citrom leve, 1 teáskanál reszelt citromhéj, 3 cl rum, 1 zacskó vaníliás cukor, csipetnyi só

Elkészítés:

A sárgadinnyedarabokat apróra vágjuk, és betesszük egy turmixpohárba. Hozzáadjuk a mézet, a citromlevet, a citromhéját, a vaníliás cukrot és a söt, majd a rumot is ráöntjük. Péppé zúzzuk, ezután a tejjel még tovább keverjük 1 percig. A tejszínből kemény habot verünk, és lazán összeforgatjuk a dinnyepéppel, majd hűtőbe tesszük. Hidegen, vaníliafagyalttal gazdagítva tálaljuk.

Az elfelejtett Budavári középkori zsinagóga

Nem csak a hazai zsidóság számára képez értéket, de a magyar és európai kultúrának is szerves része a Várban található zsinagóga – mondta három éve Vízi E. Szilveszter, a Magyar Tudományos Akadémia korábbi elnöke. Joszi Ben Nun izraeli barátunk, körzetünk látogatója mesélt a Budavári zsinagóga történelméről, s nagy álma hogy a zsinagóga előkerüljön a föld alól.

– Mikor hallottál először a középkori zsinagógáról?
– Magyarországra látogattam, s valaki azt mondta, ha érdekes zsinagógát akarok látni, akkor fel kell keresnem a Várban egy szép régi középkori zsinagógát. Felmentem és zárva találtam, leültem a parkban, és megszólított egy úr, mit csinálok itt. Mondtam, szomorkodom, mert zárva van a zsinagóga, és nem tudom megnézni. Kiderült, hogy ő a az imaház gondnoka, Frischberg Frigyes. Beinvitált és megláttam egy héber szövegű ismertetőt egy elhasznált papíron az imaházról. Felajánlottam, hogy kijavítom és készítek egy másikat. Hazamentem Izraelbe és elkészítetem, ahogy ígértem. Elkezdtem érdeklődni, hogy pontosan mi is történt ott fönt a Várban a középkori zsidókkal. Véletlenül kezembe került Schulhof Izsák Budai krónika című könyve, melyben részletesen leírta, hol esett fogaságba, hol bűjt el a pincében, hogy lett kiváltva, s menekült meg a haláltól. Megjegyzésként szerepelt, hogy héber kéziratból fordították a könyvet, s az eredeti kéziratot a Magyar Tudományos Akadémia archívumában találtam meg. Beleszerettem a történetbe, és elkezdtem

katatni. Többször elhoztam a gyerekeimet, és az unokáimat is Izraelből, és elmeséltem, hogy milyen fontos dolgokat találtam itt.
– Hogyan kezdted a kutatásokat?
– Deák Gábor barátom összehozott azokkal a kutatókkal, akik részt vettek az első kiásási kísérletnél. Elmesélték, hogy a Budai várban 1964-ben a Babits Mihály sétány előkertjénél felújítási munkálatokat végeztek és Zolnay László vezető régész, pillérekre bukkant, amelyek lábazatán bevésett héber betűk voltak egy sin, és egy alef. Megkereste Scheiber Sándor professzort, aki a betűkből megállapította, hogy megtalálták az elveszettnek hiitt zsinagógát, melyet 1461-ben építtetett Mendel Jakab, egy gazdag zsidó, a korszak zsidóprefektusa. Kora egyik legnagyobb európai zsinagógája volt, kétszer akkora, mint a világhírű prágai zsinagóga. Késő gótikus stílusban épült, gazdagon tagozott nagyméretű csarnokkal. A zsinagóga mellett állt Mendel palotája, amelyet híd kötött össze a prefektusi hivatal helyiségeivel. A mai Táncsics Mihály utca 26-ban fennmaradt kisebb zsinagógát a török időkben a szíriai zsidó közösség használhatta.

– Miként pusztult el a zsinagóga?
– A zsinagóga eredeti formájában 1526-ig működött. Az 1530-as ostromban megsérült és csak 1541-ben állították helyre részlegesen és kezdték újra használni. A török kiűzését követően, 1686-ban fölégették, majd a környék új lakói a holttestekkel együtt betemették. Európa egyik legszebb zsinagógája évszázadokra eltűnt, s helye feledésbe merült 1964-ig
– Mi történt azután?
– A zsinagóga helyreállítására nem volt pénz, és politikai okokból nem lehetett folytatni az ásításokat, mindent vissza kellett temetni. Budai Aurél építészmérnök a feltárássra több variációt is készített Több civil próbálkozás ellenére máig sem sikerült előteremteni a pénzt a munkálatokra.

– Van remény, hogy megkezdődnek az ásátások?
– Dolgozunk rajta. Kapcsolatban állok Schulhof Izsák leszármazottai-
val, akik érdeklődnek az ásátásokkal kapcsolatban, és ígéretet is kaptunk tőlük, hogy segítenek. Szomorú, de szinte senki nem tud erről az ásatásról. 2008. áprilisában tartottunk egy sajtótájékoztatót, amelyen hangsúlyoztuk, fel kell tárnunk a betemetett középkori askenázi zsinagógát. Vízi E. Szilveszter, a Magyar Tudományos Akadémia akkori elnöke is mellénk állt, mint kiemelte, egy rendkívüli történeti, kegyeleti, és művészeti értékű műemlék található itt.
– Mi történik, ha sikerül kiásni a műemléket?
– Kétfajta megoldási javaslat alakult ki. A zsinagóga terét a török-kori állapotnak megfelelően vízszintes földemmel zárnák le, és egy lépcsős lejáratot alakítanának ki a sétány felől. A másik lehetőség, miután a zsinagóga világraszóló kulturális érték, itt lehetne elhelyezni a középkor idején Európában élt askenázi zsidóság múzeumát, a zsinagógán kívül előadóteremmel, irodákkal, raktárakkal, múzeum-bolttal – nagyjából 1000 négyzetméteren. Budai Aurél szerint ez óriásit lendítene a Várnegyed idegenforgalmi vonzerején. Fontos, hogy a magyar kulturális örökségnek ezt az egyedülálló objektumát is helyreállítsák.

kép és szöveg Sharon Asher

Kirándultunk!

Alig tértek haza a körzet tagjai a balatoni nyaralásból, máris újabb kiránduláson vehettünk részt. Következő vasárnapra Joszi Bin Nun hívott meg minket egy budavári kirándulásra, a Budai Vár területén két középkori zsinagóga is található. Nagy kíváncsisággal gyülekeztünk a Deák téren, ahonnan körülbelül tizenöten neki is vágunk utunknak Joszi vezetésével. Megérkeztünk a Várnegyedbe, s idegenvezetőnk elmesélte, hogy a középkorban nagyszámú zsidó lakossága volt a Budai Várnak. Megtudtuk, hogy először a Vár északnyugati részén volt a zsidónegyed, később a mai Táncsics Mihály utcában, az akkori Zsidó utcában. Tehát utunk ide, a Táncsics Mihály utca 26-os szám alá vezetett, a középkori kis zsinagógába. A zsinagóga falán két ábra látható, az egyik egy íjat ábrázol, amelybe Hanna imájának egy versét jegyezték fel: „A hősök íja megtörik, de a roskadozók erőre kapnak” (I. Sám.k., 2,4). A másik ábra pedig egy Dávid-csillag, amiben a papi áldás található, ezt halljuk ma is a zsinagógákban. Miután ezeket

megnéztük, és meghallgattuk a hely történetét egy kis utcán át a Bástya sétányhoz mentünk, ahol egy lakóház alatt található a maga korában talán Európa egyik legnagyobb és legszebb zsinagógája. A templomot Mendel Jakab építtette 1461-ben, amely az 1686-os budavári ostrom alatt megsemmisült, az ostrom elől ide menekült nagyszámú zsidó lakossággal együtt. Később a várba

visszatérő lakosok betemették a zsinagógát és ma is öt méterrel a föld alatt található. Végezetül az eső elől beültünk egy kávéházba és meghallgattunk néhány részletet, a Schulhof rabbi által írt „Budai Krónikából”, amely elmeséli a budavári zsidóság történetét, valamint Joszi beszélt Schulhof rabbi kalandos történetéről is.

Borbás Gergő

